

VI. ZÁVĚR

V rámci této kapitoly bych chtěla věnovat prostor tématům, která nejvýrazněji ovlivňují institut soudního rozhodnutí ve vazbě na český civilní proces a pokusila se definovat současný stav českého civilního procesu a některé právní prostředky, které by mohly sloužit k jeho zefektivnění.

K tomu, aby bylo soudní rozhodnutí dostatečně efektivní a umožňovalo účastníku řízení prosadit jeho práva, je zapotřebí, aby bylo vydáno v určitém reálném čase, neboť každý účastník řízení, který se obrací na soud s tím, že bylo porušeno či ohroženo jeho právo, předpokládá, že mu tato ochrana bude poskytnuta v přiměřeném čase. Pokud tomu tak není, ztrácí soudní ochrana i samotné soudní řízení smysl. Český civilní proces však bohužel tento prvek rozhodování postrádá. Je to způsobeno především vysokým administrativním zatížením soudů, zčásti také nedostatečnou činností soudců a vzhledem k vysoké míře podaných odvolání, také neustálým předáváním soudního spisu mezi jednotlivými stupni soudní soustavy. Dalším problémem, který negativně ovlivňuje rychlé soudní rozhodování, je jistá nestabilita českého právního řádu, kdy v důsledku četných novel veškerých důležitých právních norem, dochází k neustálým změnám soudního rozhodování.

K zajištění odbornosti vydaných soudních rozhodnutí zajisté nepřispívá princip soudcovské nezávislosti, kdy i v případě, že soudce vydá značně neodborné soudní rozhodnutí nerespektující ani základní zásady našeho právního řádu, nelze v případě, že žádný z účastníků řízení nevyužije možnosti opravného či mimořádného opravného prostředku, takové rozhodnutí dále přezkoumat ani soudce za takové rozhodnutí postihnout. Proto se domnívám, že kárná odpovědnost soudců by se neměla týkat pouze konstatování v souvislosti s narušováním důstojnosti soudcovského stavu, ale měla by se vztahovat i na postih v případě opakovaně vydávaných nezákonných rozhodnutí. K protahování soudního řízení zajisté přispívá i špatná organizace práce na soudu a nedostatečná míra pozornosti soudce jednotlivým rozhodovaným případům.

V současné době jsou vzhledem ke zrychlování vývoje soukromoprávních vztahů a vyššímu stupni společenské integrace kladeny stále větší požadavky na průběh soudního řízení. Zvyšují se požadavky na rychlost a zefektivnění soudního rozhodování provázené především jeho zjednodušením. Velmi důležitým je již zmiňovaný princip spravedlivého a předvídatelného rozhodnutí. Pokud mají být

naplněny výše uvedené požadavky, neobejde se náš právní řád bez důsledné a odborně provedené rekonstrukce občanského soudního řádu. Za úvahu by zajisté stálo, zda by k lepší přehlednosti občanského soudního řádu nepřispělo oddělení nalézacího a vykonávacího řízení, přičemž vykonávací řízení by mohlo být upraveno zvláštní procesní normou, která by, na rozdíl od současné právní úpravy, odstranila dualismus mezi výkonem rozhodnutí dle občanského soudního řádu a exekucí dle zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád).

Dalším právním prostředkem, který by mohl přispět k zefektivnění soudního rozhodování, je větší jednoduchost a vyšší srozumitelnost právní úpravy. Občanský soudní řád by měl být zmodernizován tak, aby byl přesný, srozumitelný a určitý ve svých formulacích, a aby veškeré další novely reagovaly jen na nezbytné změny v právním řádu vzniklé např. v důsledku našeho členství v Evropské Unii či v souvislosti se změnou jiné základní normy, na které spočívá náš právní řád. Velmi nápomocným prostředkem pro účastníky řízení by bylo zakotvení včasné poučovací povinnosti soudu všude tam, kde by to mohlo ovlivnit rozhodování a vystupování účastníků řízení a jasné stanovení odpovědnosti soudce za průběh a vedení řízení s tím, že soudce by účastníky řízení již předem informoval o jejich možnostech a zejména o tom, jak vidí případný výsledek sporu. Účastníci řízení by dle mého názoru měli být více informováni o svých právech a povinnostech ve sporu, aby se mohli na své vystupování před soudem lépe připravit a sami kontrolovat, zda soud postupuje v souladu s platným právem a nezkracuje tak jejich zaručená práva.

Velmi zajímavá, avšak obtížně proveditelná je možnost zavedení procesních lhůt pro rozhodování soudů, čímž by zajisté došlo k výraznému zkrácení či omezení soudních průtahů při řízení. To však představuje problém tam, kde je rozhodnutí různorodé, časově náročné či složité a zejména vzhledem ke skutečnosti, že soudce je povinen řízení rozhodnout až poté, co provedl veškeré předložené důkazy, které právně posoudil, proto tedy soudce nemůže být v tomto rozhodování omezován žádnými lhůtami. Zde je důležité podotknout, že ve sporném řízení je navíc předkládání důkazů závislé na procesní aktivitě účastníků řízení, nehledě na skutečnost, že účastníci sami mohou za využití hned několika procesních institutů, které jim poskytuje právní řád, řízení sami protahovat. Občanský soudní řád však v současné podobě nedává soudu možnost takové průtahy účastníků řízení efektivně eliminovat.

Občanský soudní řád zakotvuje princip, dle kterého má soudce vést soudní řízení tak, aby mohl rozhodnout již při prvním jednání. To se však bohužel stává v naprostém minimu případů, a proto považuji za důležité zakotvit v občanském soudním řádu takové prvky a instituty, které by zajistily přípravu soudu již před prvním jednáním ve věci, kde by se soudce připravil na jednotlivé alternativy chování účastníků řízení, a dále zavedení přísnějšího postihu nedodržení procesních lhůt účastníky řízení. Velmi přínosnou by zajisté byla úprava zpřísnění možnosti podání opravných a mimořádných opravných prostředků a dále zajištění rychlé a efektivní ochrany práv prostřednictvím výkonu rozhodnutí a jeho vynucení státní mocí.

Domnívám se, že k zefektivnění rozhodování jednotlivých soudů by přispěla zejména jejich vnitřní diferenciaci na jednotlivá odborná oddělení, která by se zabývala pouze určitou speciální problematikou a zároveň jasně zaručení toho, že soudce, který určitou problematiku soudí a je jistým specialistou v oboru, dostane takovou problematiku vždy, když přijde takový návrh na soud.

V neposlední řadě bych zde chtěla zdůraznit, že považuji za přínosné snahy o elektronizaci justice, která by dle prvních předpokladů mohla být plně elektronizována do roku 2012. Domnívám se, že tato snaha velkou měrou přispěje k vyšší ochraně práv občanů, omezí v jisté míře možnost korupce a přinese vyšší transparentnost soudního rozhodování a zejména zefektivnění podávání informací jak pro veřejnost, tak pro samotné soudy. K zefektivnění administrativní činnosti jednotlivých soudů by měl v budoucnu přispět také systém, který umožňuje přenos nahraného záznamu do textové podoby, jeho aplikace by zajisté urychlila práci především těm, kteří to nejvíc potřebují, a to soudcům.